

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการศึกษา

อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับจัดเป็นอุตสาหกรรมรับช่วงการผลิตที่มีศักยภาพในภาคเหนือซึ่งเป็นแหล่งสำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ (ลือชัย ชูลาลัยและคณะ , 2535) เนื่องจากเป็นแหล่งวัตถุดิบแหล่งใหญ่ จำพวก พลอยเนื้ออ่อนที่จังหวัดแพร่ เชียงราย ลำปาง และสามารถนำเข้าวัตถุดิบหยกและทับทิมจากประเทศพม่า มีความได้เปรียบด้านแรงงานฝีมือที่สามารถฝึกหัดให้มีความทักษะได้ง่าย ทำให้ภาคเหนือมีศักยภาพในการลงทุนอุตสาหกรรมด้านนี้ แหล่งผลิตอยู่ที่ จังหวัด เชียงใหม่และเชียงราย ทั้งนี้ได้กำหนดให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการผลิตอัญมณีและเครื่องประดับของภาคเหนือ

โครงสร้างการผลิตของอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับในภาคเหนือ มีขนาดการผลิตที่แตกต่างกันหลายระดับ จากมาตรการการส่งเสริมการลงทุนของรัฐซึ่งมุ่งเน้นกลุ่มผู้ประกอบการขนาดใหญ่และมีการลงทุนสูง ทำให้ผู้ประกอบการขนาดเล็กไม่อยู่ในสถานะที่จะได้รับการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งในการดำเนินธุรกิจดังกล่าวผู้ประกอบการขนาดเล็กเป็นส่วนสำคัญต่ออรรถประโยชน์ของอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้ประกอบการรายใหญ่ไม่สามารถขยายการผลิตมากขึ้นได้ เพราะจะมีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ สูงมาก ดังนั้นผู้ประกอบการรายใหญ่จะใช้วิธีการเช่าช่วงการผลิต (sub contract) (บริษัทอิงคะ จำกัด , 2538) กับผู้ประกอบการรายเล็กมากขึ้น ปัญหาที่ตามมาคือการผลิตขาดแคลนบุคลากรทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ทำให้เกิดการซื้อตัวแรงงานที่มีความชำนาญส่วนแรงงานที่ขาดความชำนาญจะได้ค่าจ้างแรงงานต่ำเกินไป จึงทำให้มีแรงงานทยอยออกจากอุตสาหกรรมนี้ไปประกอบอาชีพในอุตสาหกรรมอื่น ๆ

ดังนั้นหากดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการรับช่วงการผลิตที่เหมาะสม และการฝึกอบรมพัฒนาฝีมือแก่ช่างเจียรไนพลอยตลอดจนฝึกอบรมช่างเจียรไนพลอยกลุ่มใหม่ เพื่อเพิ่มจำนวนช่างให้มีเพียงพอต่อความต้องการ คาดว่าอุตสาหกรรมการเจียรไนพลอยในจังหวัด เชียงใหม่จะเป็นอุตสาหกรรมที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ก่อให้เกิดการจ้างงานจำนวนมาก เกิดการกระจายหน่วยได้ไปสู่ชุมชน เป็นการยกระดับความเป็นอยู่ของประชากร สถาบันครอบครัวมีความมั่นคงและมีความสุข ไม่ก่อปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะสอดคล้องกับการแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้เป็นอย่างดี

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาศักยภาพการรับช่วงการผลิตอุตสาหกรรมเจียรไนพลอยในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ศักยภาพรวมโครงสร้างการผลิต แหล่งผลิต การจ้างงาน และการตลาดของอุตสาหกรรมเจียรไนพลอย
2. วิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิต ในกลุ่มผู้ผลิตในระดับต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น
3. วิเคราะห์การเชื่อมโยงให้เกิดการรับช่วงการผลิตที่มีประสิทธิภาพ

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษารั้ครั้งนี้กำหนดขอบเขตจะทำการศึกษาเฉพาะอุตสาหกรรมการเจียรไนพลอยซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ และเลือกทำการศึกษาเฉพาะในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีหน่วยการผลิตอุตสาหกรรมด้านนี้ในขนาดการผลิตต่าง ๆ กัน ทั้งที่เป็นโรงงานขนาดกลางและขนาดย่อม และอุตสาหกรรมในครอบครัว (ภาคผนวกที่ 1-3) โดยจะทำการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้งหมดทุกกลุ่ม เลือกเฉพาะหน่วยการผลิตที่มีการดำเนินการเจียรไนพลอยเท่านั้น จำแนกกลุ่มเป้าหมายได้ 3 กลุ่ม คือ

1. โรงงานที่ได้รับบัตรส่งเสริมการลงทุน จากสำนักงานส่งเสริมการลงทุนจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 โรง
2. โรงงานที่จดทะเบียนประกอบการกับสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 13 โรง
3. กลุ่มเจียรไนพลอยในครอบครัว พื้นที่อำเภอสันกำแพง และอำเภอดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ สํารวจเพื่อเป็นฐานข้อมูล

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

การศึกษาในเรื่องนี้จะทำให้ทราบถึง

- สถานะภาพโดยรวมของอุตสาหกรรมเจียรไนพลอยของกลุ่มผู้ผลิต ในระดับต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับอุตสาหกรรมด้านนี้
- ลักษณะของการเชื่อมโยงของกลุ่มผู้ผลิตในจังหวัดเชียงใหม่ ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดการผลิตระดับเดียวกันและระดับการผลิตที่ต่างกันในการรับช่วงการผลิต และปัญหาอุปสรรคในการรับช่วงการผลิต

- แนวทางในการส่งเสริมให้เกิดการรับช่วงการผลิตแก่รายใหม่ในอุตสาหกรรมดังกล่าว

1.5 นิยามศัพท์

อุตสาหกรรม (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมให้ความหมายไว้ว่า) หมายถึงการทำสิ่งของจากวัตถุดิบเพื่อให้เป็นสินค้า หรือ การทำอะไรก็ตามอันทำให้ผลที่ออกมามีมูลค่าเพิ่มในทางเศรษฐกิจ (Value Added)

การแบ่งขนาดของอุตสาหกรรม ตามเกณฑ์กระทรวงอุตสาหกรรมแบ่งออกเป็น 3 ขนาด คือ

1. อุตสาหกรรมขนาดย่อม ใช้เงินลงทุนน้อยกว่า 10 ล้านบาท มีการจ้างแรงงานไม่เกิน 49 คน
2. อุตสาหกรรมขนาดกลาง ใช้เงินลงทุนระหว่าง 10 - 100 ล้านบาท มีการจ้างแรงงานระหว่าง 50 - 199 คน
3. อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ใช้เงินลงทุนมากกว่า 100 ล้านบาท มีการจ้างแรงงานตั้งแต่ 200 คน

การแบ่งโรงงาน ตามประเภท ชนิด หรือขนาด ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 เป็น 3 จำพวก คือ

โรงงานจำพวกที่ 1 จัดเป็นโรงงานขนาดเล็ก การประกอบกิจการไม่ก่อปัญหา มลพิษ สิ่งแวดล้อม หรือเหตุเดือดร้อนรำคาญ ซึ่งสามารถประกอบกิจการได้ทันที ไม่ต้องแจ้ง หรือขออนุญาตต่อทางราชการ

โรงงานจำพวกที่ 2 จัดเป็นโรงงานขนาดกลาง การประกอบกิจการอาจก่อให้เกิด ปัญหา มลพิษ หรือเหตุเดือดร้อนรำคาญเพียงเล็กน้อย ซึ่งสามารถแก้ไขปรับปรุงได้ง่าย และเมื่อจะ ประกอบกิจการต้องแจ้งให้ทางราชการ (ผู้อนุญาต) ทราบก่อน

โรงงานจำพวกที่ 3 จัดเป็นโรงงานขนาดใหญ่ การประกอบกิจการอาจก่อปัญหา มลพิษหรือเหตุเดือดร้อนรำคาญ ซึ่งทางราชการต้องควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด และเมื่อจะตั้งโรงงาน ต้องขออนุญาต และได้รับใบอนุญาตก่อนจึงจะดำเนินการได้